

МАЛОЗНАЧНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ ЩОДО КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ: ПРИЙНЯТНІСТЬ ТА КРИТЕРІЇ

Хамходера О.П.

INTRODUCTION

Притягнення до адміністративної відповідальності за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів характеризується розрізненістю правозастосовної практики та невизначеністю щодо ряду прикладних аспектів належної кваліфікації правопорушень: ускладненість ситуацій, які пов'язані із діяльністю колегіальних органів публічної влади або існуванням дорадчого рішення колегіального органу, що передує виданню адміністративного акта; значимість суб'єктивної усвідомленості/ідентифікації приватного інтересу, поряд із нагальністю його чіткої артикуляції правозастосовним органом; розмежування реального та потенційного конфлікту інтересів; ймовірна значимість неналежного виконання службових обов'язків як засобу доведення необережності допущеного конфлікту інтересів (а отже і відсутність останнього); складність ідентифікації уявного і мнимого конфлікту інтересів, виявлення та застосування перешкоджаючих деліктному провадженню юридичних фактів; негармонізованість загальних та спеціальних антикорупційних приписів (зокрема, щодо конфлікту інтересів членів колегіальних органів та конфлікту інтересів депутатів місцевих рад); проблема окреслення кола посадових осіб юридичних осіб публічного права, інших аспектів належної ідентифікації функціонерів і квазіфункціонерів; доведеність суб'єктивної сторони відповідних деліктів. Одним із полемічних аспектів розглядуваного сектору адміністративно-юрисдикційної правореалізації є, як на нас, питання допустимості/недопустимості застосування ст. 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) стосовно адміністративних проступків щодо конфлікту інтересів (та й загалом – відносно всіх галузевих правопорушень, пов'язаних із корупцією). Ст. 22 КУпАП передбачає, що «при малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу,

може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням»¹. Оскільки законодавство не містить переліку конкретних деліктів, щодо яких передбачається застосування відміченої статті, а також відсутні вказівки на ознаки, що дозволяли б достовірно судити про малозначність провини, особливо дискусійною та нагальною постає проблема допустимості в окремих випадках звільнення від відповідальності за адміністративні проступки, пов'язані із корупцією (в т.ч. і пов'язані із конфліктом інтересів), через малозначність вчиненого. Погляди науковців та практиків стосовно належного способу вирішення окресленої дилеми значно різняться, розуміння перспектив її позитивно-правового впорядкування, а також прийнятних критеріїв та прикладних засад, не отримали достатнього доктринального опрацювання, що сукупно обумовлює актуальність обраного напрямку пізнавального пошуку.

1. Питання допустимості звільнення у зв'язку із малозначністю від адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з конфліктом інтересів

Можна виокремити три ключових підходи до вирішення контрверсії про прийнятність застосування ст. 22 КУпАП відносно адміністративних проступків, пов'язаних з корупцією, загалом та відносно ст. 172-7 КУпАП («Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів») зокрема:

1) *Категорично-негативні позиції*, в межах яких фахівці дають однозначно заперечну відповідь на розглядуване запитання (в існуючому позитивно-правовому контексті та переважно для прикладних цілей). Так, на думку Г. Борецького, порушення, пов'язані із корупцією, не можуть бути малозначними, оскільки «зараз держава особливо підвищує відповідальність за вчинення корупційних правопорушень, суспільство категорично не сприймає корупцію»².

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 05.07.2020).

² Бурбан Л. У прокуратурі Львівщини скаржаться на недосконалість антикорупційного законодавства. *Leopolis.news* від 30 Січня 2017. URL: <http://leopolis.news/u-prokuraturi-lvivskoyi-oblasti-zhaliyutsya-na-nedoskonalist-antykoruptsiynogo-zakonodavstva/> (дата звернення: 05.07.2020).

Апеляційний суд Київської області у Постанові від 19 грудня 2017 р. (справа № 359/7200/17) притримується подібної позиції, визнаючи доводи про те, що «вчинення посадовими особами адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, свідчить про ігнорування антикорупційної політики держави, підриває авторитет країни, завдає шкоди демократичним засадам управління суспільством, функціонування державного апарату, а не понесення відповідальності за скоєне правопорушення дискредитує державу та руйнує визначений Законом України «Про запобігання корупції» механізм протистояння корупції»³. У Постанові від 24 січня 2017 р. (справа № 636/144/17) Чугуївський суд Харківської області зазначив: «Застосування у даному випадку ст. 22 КУпАП неможливе, оскільки усі правопорушення, що пов'язані з протидією корупції, мають підвищену суспільну небезпеку і не можуть вважатися малозначними»⁴. Зауважимо, що сама лише характеристика відповідних проступків як таких, що мають «підвищену суспільну небезпеку», є сумнівною, оскільки: а) суспільна небезпека виступає ознакою злочинів, і взагалі не може бути властивою адміністративним деліктам; б) «підвищеність» суспільної небезпеки є характерною тільки для окремих категорій злочинів і, зокрема, подібний (не ідентичний) епітет застосовується у пп. 1 п. 3 розділу 4 Зasad державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки при обґрунтуванні створення спеціально уповноваженого органу з питань виявлення та розслідування корупційних злочинів, в основу компетенції якого покладається «спеціалізація органу на корупційних злочинах, вчинених посадовими особами вищого рівня, суддями, прокурорами, іншими особами за умови, що корупційний злочин становить високу суспільну небезпеку»⁵.

Принципове заперечення ймовірності застосування ст. 22 КУпАП до

³ Постанова Апеляційного суду Київської області від 19 грудня 2017 р., справа № 359/7200/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71277204> (дата звернення: 05.07.2020).

⁴ Постанова Чугуївського міського суду Харківської області від 24 січня 2017 р., справа № 636/144/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64358464> (дата звернення: 05.07.2020).

⁵ Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text> (дата звернення: 05.07.2020).

досліджуваної категорії проступків спостерігається і в Аналізі судової практики розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, за 2016 р., проведеному Апеляційним судом Донецької області, де надається така уніфікуюча позиція: «Профілактика правопорушень, пов'язаних з корупцією, в загально визначеній політиці держави має попереджувальний та преюдиціальний характер в такому вкрай негативному для суспільства явищі, як корупція. З огляду на наведене дії, за які передбачена відповідальність главою 13-А КУпАП, не можуть визнаватися малозначними в сенсі ст. 22 КУпАП»⁶. Як видається, цитований та інші відповідні підходи потрібно сприймати доволі критично, залишаючи місце для альтернативи, адже:

По-перше, позитивне право не передбачає обмежень щодо застосування ст. 22 до окремих видів адміністративних проступків, в т.ч. і тих, що пов'язані з корупцією. Лише коли чинне законодавство чітко закріплює заборону реалізації сприяючих деліктно-правових механізмів щодо окремих видів порушників/порушень, така заборона буде правомірною. Зокрема, належний підхід спостерігаємо при виключенні осіб, що вчинили корупційні злочини, зі сфери застосування таких інститутів кримінального права як: звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям; звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим; звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки; звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки; призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом; звільнення від покарання та його відбування; звільнення від відбування покарання з випробуванням; звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років (ч. 1 ст. 45, ч. 1 ст. 46, ч. 1 ст. 47, ч. 1 ст. 48, ч. 1 ст. 69, ч. 4 ст. 74, ч. 1 ст. 75, ч. 1 ст. 79 КК України⁷); при встановленні підвищених вимог до умовно-дострокового

⁶ Аналіз судової практики розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (ст.ст. 172-2 – 172-9 КУпАП) за 2016 р. Апеляційний суд Донецької області. 2017. URL: <https://sl.dn.court.gov.ua/sud0544/pres-centr/general/364605/> (дата звернення: 05.07.2020).

⁷ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.07.2020).

звільнення від відбування покарання осіб, що вчинили корупційні правопорушення (ч. 3 ст. 81 КК України). Натомість, відсутність у формалізованих джерелах адміністративного права припису про незастосування ст. 22 дозволяє констатувати самовільність завчасного догматично-директивного обмеження юрисдикційним органом своїх функціональних правообов'язків. Суб'єкт владних повноважень у подібних випадках фактично відмовляється від правової оцінки діяння на «малозначність», замість того щоб оцінити і прийти до висновку про його малозначність чи немалозначність. Натомість, в ряді правозастосовних рішень зустрічаються більш зважене формулювання: «Судом не встановлено підстав та доказів, які обґрунтовують застосування положення ст. 22 КУпАП та звільнення особи від адміністративної відповідальності у зв'язку з малозначністю вчинених адміністративних правопорушень»⁸. Воно говорить про те, що лідируючий суб'єкт відступив від безумовно упереджувальних суджень, допустив (на рівні принципової ймовірності) малозначність проступків, пов'язаних із конфліктом інтересів, але не виявив її у конкретних юрисдикційних ситуаціях.

По-друге, виходячи із засад базового цивілізаційному принципу верховенства права та одного із його ідейно-прикладних виражень (яке відображено у деяких вітчизняних законах: ч. 4 ст. 3 МК України, п.п. 4.1.4. п. 4.1. ст. 4 ПК України): невизначеність правових приписів тлумачиться на користь особи. Тобто, навіть якщо існує юридичний припис, що через свою неоднозначність або термінологічну чи оціночну полемічність допускає розрізнене трактування способів належної поведінки, то перевагу слід віддати такому варіанту його інтерпретації, який відповідатиме правам та інтересам приватного суб'єкта. Натомість, категорично-негативний підхід пропонує (і втілює) ще більш неприйнятну юридичну конструкцію: при відсутності двозначності або підстав для різнотлумачення (законодавчі приписи не встановлюють жодних обмежень у застосуванні ст. 22 КУпАП), трактувати

⁸ Постанова Кролевецького районного суду Сумської області від 28 січня 2020 р., справа № 579/2252/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87219703> (дата звернення: 05.07.2020). Постанова Роменського міськрайонного суду Сумської області від 27 травня 2020 р., справа № 585/692/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89500524> (дата звернення: 05.07.2020)

існуюче позитивне право на шкоду фізичній особі (виключаючи можливість закриття щодо неї адміністративної справи за малозначністю). Відступ від ідеалів «the rule of law» для нас є очевидним. І цей відступ не може бути виправданий прикладними проблемами публічного врядування (деструктивний вплив корупції), актуальністю антикорупційної політики або суб'єктивним розумінням важливості тієї чи іншої сфери суспільних відносин (напрямку адміністрування, виду публічної діяльності, виду публічної служби тощо). Яскравий приклад гіперболізованого сприйняття ролі «свого» сектору публічних справ, яке деформує бачення належного юрисдикційного провадження, знаходимо у праці О. Сенюка: «Судами 2 провадження закрито у зв'язку із малозначністю. Під час розгляду зазначених справ судами не враховано повною мірою характер вчинених правопорушень, пов'язаних з корупцією, та те, що протиправні дії особи порушують встановлений порядок здійснення повноважень посадовими і службовими особами військових формувань»⁹. Військова (як і будь-яка інша) сфера не детермінує безумовно підвищеної шкідливості всіх неспеціалізованих проступків, пов'язаних із нею (і відповідно недопустимість застосування ст. 22).

По-третє, рішучість антикорупційної політики держави та нагальність протидії корупції (як узагальнено можемо позначити більшу частину доводів на користь неможливості визнання розглядуваних проступків малозначними) – це саме політичні явища, і допоки вони не знайшли відображення у деліктних правових приписах, виступати орієнтиром юрисдикційного правозастосування не повинні. Із відповідних мотивів допустимо лише вести мову про актуальність оновлення діючого законодавства, але не більше. Виходячи із висвітленого, підтримуємо потенційно-перспективний характер позиції А. Іванова: «за дрібні корупційні правопорушення було б достатньо притягнення винної особи до дисциплінарної відповідальності, а при розгляді справ про більш серйозні адміністративні корупційні правопорушення судам

⁹ Сенюк О. Протидія корупційним правопорушенням у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. *Протидія корупційним та іншим правопорушенням у військових формуваннях України*: матеріали круглого столу (19 вересня 2017 року). К. : Національна академія прокуратури України, 2017. С. 83.

слід взагалі заборонити застосовувати по відношенню до корупціонерів ст. 22 КпАП і закривати провадження за малозначністю»¹⁰ [3]. Видається доречним додатково акцентувати: а) ми розділяємо саме рекомендаційно-некатегоричний спосіб формулювання думки, але не її зміст; б) позначення «корупціонери» не відповідає природі адміністративних проступків, що пов'язані з корупцією.¹¹ Загалом же, в цитованому вище судженні простежується другий підхід до питання про допустимість малозначності пов'язаних із корупцією проступків.

2) *Помірковано-негативні бачення*, в межах яких визнається можливість застосування ст. 22 КУпАП до адміністративних деліктів, пов'язаних з корупцією (в т.ч. і з конфліктом інтересів), але це розцінюється в якості обумовленої позитивно-правовими приписами вимушеності, яка в перспективі має бути усунена шляхом відповідного законотворення. Як відмічають дослідники, надання суду повноваження звільняти особу від адміністративної відповідальності у зв'язку з малозначністю вчиненого унеможливорює ефективну реалізацію НАЗК покладеної на нього превентивної функції. Адже сучасний стан рівня корупції в Україні свідчить про те, що таке явище потребує жорсткої боротьби з ним, тобто навіть «незначне» порушення антикорупційного законодавства повинне тягнути за собою відповідальність.¹² При цьому, негативним наслідком визнання адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, вважається не лише те, що винний не притягується до відповідальності, а й те, що руйнується визначений законом механізм протидії корупції: особа, яка вчинила правопорушення, пов'язане з корупцією, що визнане малозначним, не підлягає обов'язковому звільненню; відомості про неї не вносяться до ЄДРОКП; усунення наслідків правопорушення (відшкодування завданих збитків, шкоди, вилучення

¹⁰ Іванов А. Розгляд у суді справ про адміністративні корупційні правопорушення. *Місцеве самоврядування*. 2015. № 5. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2015/april/issue-4/article-7116.html> (дата звернення: 05.07.2020).

¹¹ Хамходера О.П. Малозначність адміністративних проступків, що пов'язані з корупцією. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.). У 2-х т. Т. 2 / від. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Гельветика, 2018. С. 50-51.

¹² Хавронюк М., Химчук А. Моніторинговий звіт щодо ефективності реалізації Національним агентством з питань запобігання корупції у липні–грудні 2018 року повноважень щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (станом на 1 січня 2019 року). Київ: ЦППР, 2019. С. 16.

незаконно одержаного майна) потребує додаткового звернення до суду в порядку цивільного судочинства тощо.¹³ Серед фахівців у сфері протидії корупції панує позиція: з огляду на існуючу судову практику, яка однозначно знижує ефективність протидії корупції, не сприяє запобіганню вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так й іншими особами, і характеризує законодавче положення про звільнення від адміністративної відповідальності за малозначністю як корупціогенний чинник, зрозумілою і такою, що заслуговує на підтримку, виглядає доктринальна пропозиція виключити в законодавчому порядку можливість застосування ст. 22 КУпАП до правопорушень, передбачених у главі 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією».¹⁴ Визнаючи значну частину критичних зауважень стосовно існуючої практики звільнення від відповідальності за пов'язані з корупцією проступки через малозначність вчиненого, ми все ж не підтримуємо перспективу тематичного звуження сфери застосування ст. 22 КУпАП. Подібний підхід обумовлюється комплексом суджень, який може бути розкритий через сукупність наступних тез:

- якщо кримінальне законодавство не обмежує застосування інструменту «малозначності» до корупційних правопорушень (ч. 2 ст. 11 КК України; стосовно виправданості цього, зізнаємось, фахівці галузі не є одностайними), то відносно адміністративних проступків, пов'язаних з корупцією, такий

¹³ Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Київ. 2019. С. 40. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3DWr3PDezpM3JWw6jJAqHFFbiqP2FbV6nFh6ecAPp5ccEqnqc7ENtQF_JhCnsrCHGAlrAniwhVBddLw2aVZN49QNuYyeZ7gqftrVgIw%253A8dsXG9b0cuUfgWwR%26r%3D1579727886832&default_mode=view&lang=uk#start=1 (дата звернення: 05.07.2020)

¹⁴ Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Київ. 2019. С. 40. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3DWr3PDezpM3JWw6jJAqHFFbiqP2FbV6nFh6ecAPp5ccEqnqc7ENtQF_JhCnsrCHGAlrAniwhVBddLw2aVZN49QNuYyeZ7gqftrVgIw%253A8dsXG9b0cuUfgWwR%26r%3D1579727886832&default_mode=view&lang=uk#start=1 (дата звернення: 05.07.2020). Гладун О.З. Малозначність кримінальних і адміністративних правопорушень. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. № 2. С. 103-112. Діденко І.В. Адміністративна відповідальність за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. С. 106 і 184. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Національне агентство з питань запобігання корупції на варті «попереднього» рубежу протидії корупції: основні проблеми та способи їх вирішення. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 3 (83). С. 69. Соболев О. Проблемні питання апеляційного оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. *Вісник прокуратури*. 2017. № 11. С. 37.

інструмент тим більше являється придатним;

- існують реальні випадки, коли делікт не завдає шкоди охоронюваним суспільним відносинам і сама справедливість вимагає звільнення від відповідальності добросовісної фізичної особи. У даному контексті показовим є визнання правниками, котрі дотримуються переважно помірковано-негативного підходу, прийнятності та доцільності застосування ст. 22 до окремих тематичних деліктів¹⁵;

- прояви безпідставності застосування «малозначності» до пов'язаних із корупцією адміністративних проступків, негармонійності юрисдикційної практики і т.п. становлять праксеологічну проблему, яка має долатися за допомогою прикладних засобів (узагальнення практики, вироблення рекомендацій, застосування механізмів оскарження тощо). Крім того, оновлення матеріального чи процесуального права може мотивуватися їх власними якісними тенденціями/стимулами, але ніяк не нагальністю нівелювання дефектів державобудівних чи номінаційних процесів. Організаційно-інституційні проблеми (серед яких і потенційна недобросовісність лідируючого суб'єкта) не вирішуються шляхом усічення правових можливостей чи деформації юридичних режимів;

- винятки із сфери застосування будь-якого правового інституту чи інструменту мають першочергово детермінуватися його природою та системою, а не специфікою соціального сектору. Інакше, вони стають кроком до все нових і нових винятків. Існує чимало інших важливих суспільних відносин, правопорушення у яких (з різних мотивів і на перший погляд) важко назвати «малозначними»: охорона здоров'я, екологія, безпека дорожнього руху, громадське харчування, реалізація виборчих прав, військова дисципліна, захист від насилля тощо. Як слушно відмітили фахівці Головного науково-експертного управління Верховної Ради України, разове запровадження спеціальних

¹⁵ Див.: Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Київ. 2019. С. 44. URL: https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3DWr3PDzpm3JWw6jJAqHFFbiqP2FbV6nFh6ecAPp5ccEqnqc7ENtQF_JhCnsrCHGAlrAniwhVBddLw2aVZN49QNuVyeZ7gqftrVgIw%253A8dsXG9b0cuUfgWwR%26r%3D1579727886832&default_mode=view&lang=uk#start=1 (дата звернення: 05.07.2020).

винятків до ст. 22 КУпАП «може створити негативний прецедент невинуватеного розширення переліку правопорушень, до суб'єктів вчинення яких не можуть бути застосовані відповідні види звільнення від адміністративної відповідальності»¹⁶;

- звільнення від адміністративної відповідальності за пов'язаний із корупцією проступок у зв'язку із малозначністю вчиненого не руйнує публічно-правового механізму протидії корупції і не стимулює нових деліктів. Навпаки, якщо в результаті провадження з приводу тематичного делікту обґрунтовано застосовується ст. 22 КУпАП: а) утверджується принцип пропорційності та посилюється «віра» приватних осіб у справедливість закону (адже не менш негативною була б ситуація, коли позитивізм та обмеженість сфери «малозначності» змушували б накладати санкції за формальні/несуттєві девіації; наприклад, за прострочення подачі декларації на 5 хвилин; подібне теж завдаватиме суттєвої та очевидної шкоди правопорядку); б) особа (та оточуючі) усвідомлює, що навіть дрібні порушення не залишаються без зваженої правозастосовної оцінки; в) відносно більшості функціонерів «малозначність» адміністративного делікту означатиме звільнення від видової, а не будь-якої відповідальності. Як роз'яснило НАЗК, «підставою для порушення дисциплінарного провадження щодо державного службовця є отримання органом публічної влади одного з таких рішень суду: ... 3) постанови про закриття справи з nereабілітуючих підстав (зокрема, у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення, передбачених у статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також у разі звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення на підставі статті 22 Кодексу України про адміністративні правопорушення)»¹⁷. Тобто, звільнення від адміністративної відповідальності

¹⁶ Висновок Головного науково-експертного управління від 11.02.2020 р. на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху». С. 2. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67814 (дата звернення: 05.07.2020).

¹⁷ Щодо порядку дій державних органів після визнання державних службовців судом винними у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією: Роз'яснення НАЗК від 03.06.2020 р. № 3. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/3.pdf> (дата звернення: 05.07.2020).

обумовлює цілком реальну перспективу притягнення особи до дисциплінарної відповідальності за відповідне діяння. Нагадаємо також, що до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення включаються відомості про «фізичних осіб, яких притягнуто до кримінальної, адміністративної, дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень»¹⁸. Таким чином, не є абсолютно справедливими твердження дослідників про те, що застосування ст. 22 КУпАП до аналізованих деліктів однозначно знижує ефективність протидії корупції, не сприяє запобіганню вчиненню нових правопорушень та виступає корупціогенним фактором (підриваючи дію антикорупційного механізму).

3) Враховуючи все означене вище, ми дотримуємось третього – *помірковано-позитивного підходу*. Як видається, закриття за малозначністю провадження у справах про адміністративні проступки, пов'язані з корупцією (в т.ч. щодо конфлікту інтересів), є цілком допустимим (а в окремих випадках навіть єдино можливим і правомірним) способом завершення деліктного провадження.

Відмінність між помірковано-негативним і помірковано-позитивним баченнями розглядуваної проблематики обумовлена актуалізацією різних правових цінностей, що призводить до протилежних поглядів на антикорупційну перспективність адміністративної «малозначності». Водночас, для потреб сучасного правозастосування вони обстоюють спільну домінанту: проступки, передбачені у Главі 13-А КУпАП, можуть визнаватися малозначними. Остання, як видається на основі аналізу юрисдикційної практики, набула прикладної переваги протягом 2018 – 2020 років. В названий період значно рідше (порівняно із 2015 – 2017 рр.) зустрічаються категорично-негативні праксеологічні підходи. Їх лише опосередковано можна вбачати, наприклад, у формулюваннях Постанови Заводського районного суду м.

¹⁸ Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: затв. Рішенням НАЗК від 09.02.2018 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#n13> (дата звернення: 05.07.2020).

Дніпродзержинська від 08.07.2019 р. (справа № 208/2949/19) – «Ознаки малозначності правопорушення відсутні, враховуючи значущість суворого дотримання законодавства у сфері запобігання корупції»¹⁹ або у змісті Постанови Київського апеляційного суду від 16.12.2019 р. (справа № 365/572/19) – «Визнання малозначними адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, суперечить принципам запобігання корупції».²⁰ Утверджувана практично (й визнана нами теоретично) допустимість застосування ст. 22 до адміністративних проступків щодо конфлікту інтересів не виключає доцільності відмітити існування випадків необґрунтованого звільнення від відповідальності. Це вимагає проведення аналізу критеріїв визначення малозначності, їх гармонійності до складу та властивостей відповідних проступків – як інтерпретаційних проблем втілення ст. 22 КУпАП.

2. Критерії малозначності при звільнення від адміністративної відповідальності за проступки, пов'язані із конфліктом інтересів

Загалом в правозастосовній практиці (поза специфікою досліджуваних деліктів) враховують наступні ознаки для визначення малозначності проступку: щире каяття винного; вчинення правопорушення особою вперше; тяжкий матеріальний стан порушника; порушення усунено на момент розгляду справи; в особи є утриманці²¹; суб'єктивне розуміння потерпілим малозначності/немалозначності завданих йому збитків²²; вартість і кількість предметів правопорушення, а також мету, мотив і спосіб його вчинення²³. Очевидно, деякі із названих ознак не можуть бути застосованими до розглядуваних проступків, адже не корелюють із їх природою; зокрема, при

¹⁹ Постанова Заводського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 08.07.2019 р., справа № 208/2949/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83035058> (дата звернення: 05.07.2020).

²⁰ Постанові Київського апеляційного суду від 16.12.2019 р., справа № 365/572/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86394266> (дата звернення: 05.07.2020).

²¹ Аналіз судової практики розгляду справ про адміністративне правопорушення, розглянутих місцевими судами області та їх перегляд апеляційним судом Івано-Франківської області за I півріччя 2015 року. 2015. С. 23. URL: https://ifa.court.gov.ua/userfiles/file/ifa_sud/ANALIZ_KYpAP.pdf (дата звернення: 05.07.2020).

²² Узагальнення застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності (статті 51-2, 164-9 КпАП): Верховний Суд України від 01.01.2006 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/na018700-06/print1516951598059782> (дата звернення: 05.07.2020). Резнік С.О. Судова практика звільнення особи від адміністративної відповідальності у зв'язку зі малозначністю протиправного діяння. Право і суспільство. 2009. № 3. С. 69-73.

²³ Про судову практику у справах про контрабанду: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 8. п. 9. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05> (дата звернення: 05.07.2020).

вчиненні останніх відсутні потерпілі, а тому і розуміння ними ролі завданої шкоди – виключається. Аналіз практики звільнення від відповідальності у справах про адміністративні проступки, передбачені ст. 172-7 КУпАП, дозволяє скомпонувати наступний перелік характеристик, за допомогою яких суди переважно ідентифікують/обґрунтовують малозначність конфлікту інтересів: щире каяття особи; притягнення до адміністративної відповідальності вперше; непритягнення раніше до дисциплінарної відповідальності; позитивна характеристика з місця роботи та з місця проживання; наявність утриманців; відсутність шкоди суспільству, правам чи свободам приватних осіб; добровільне післяделіктне припинення протиправної поведінки або виконання невиконаного обов'язку; дані про особу (її соціально-особистісно-службово-вікові риси); відсутність значної шкоди інтересам держави; відсутність шкоди (і відсутність спрямованості на заподіяння шкоди) інтересам суспільства, юридичних та фізичних осіб; відсутність тяжких наслідків від вчиненого порушення чи його великої суспільної небезпечності; відсутність обтяжуючих відповідальність обставин та/або наявність пом'якшуючих обставин; незначний ступінь вини; відсутність умислу (необережна форма вини); допущення проступку в результаті добросовісної помилки; відсутність потерпілих від правопорушення; визнання своєї вини; відсутність суб'єктивної протиправної установки; незначний розмір отриманої в результаті делікту вигоди; фактична необізнаність зі змістом антикорупційних вимог (зокрема, не роз'яснення чи неналежне роз'яснення їх особі); сутнісна відповідність прийнятого в умовах конфлікту інтересів рішення вимогам матеріального права; невирішальність правореалізаційного волевиявлення порушника тощо. Різноманітність перелічених ознак, відмінність правової природи багатьох із них, вимагає ревізії критеріїв «малозначності». Статтею 22 КУпАП дійсно не визначено ні поняття, ні критеріїв малозначності вчиненого правопорушення, що дозволяє у кожному конкретному випадку органу, уповноваженому вирішувати справу, робити висновок про його малозначність на власний розсуд, відповідно до особистих уявлень про перелік правопорушень, що можуть визнаватися

малозначними, а також про ознаки, які вказують на малозначність того чи іншого діяння.²⁴ Вже ж, О.О. Дудоров та Р.О. Мовчан небезпідставно відмічають, що більшість використовуваних під час застосування ст. 22 КУпАП обґрунтовувальних обставин може слугувати підставою хіба що індивідуалізації адміністративної відповідальності, але не звільнення від неї.²⁵ В якості орієнтиру для пошуку прийнятних критерії малозначності адміністративних проступків, пов'язаних із конфліктом інтересів, видається виправданим звернутися до практичних та теоретичних надбань кримінального права. Нормативний опис «малозначності» у ч. 2 ст. 11 КК України хоча і є більш детальним, ніж в адміністративно-деліктному праві, мова йде про два охоронних, історично взаємопов'язаних та доктринального корельованих юридичних утворення (підставність міжгалузевого пошуку опосередковано підтверджується і тим фактом, що проект Кодексу про адміністративні проступки передбачав у 2004 році «оновлене» трактування малозначності²⁶, що змістовно і термінологічно відтворювало кримінально-правовий підхід).

Відповідно до правової позиції Верховного Суду, для кримінальних правопорушень специфіка встановлення малозначності діяння полягає в обов'язковій сукупності трьох умов: 1) формальна наявність у вчиненому діянні ознак складу злочину, передбаченого КК України, тобто всіх тих передбачених у законі об'єктивних і суб'єктивних ознак, що у відповідній статті (частині статті) Особливої частини КК України характеризують певний склад злочину; 2) малозначне діяння не становить суспільної небезпеки, яка є типовою для певного злочину. Це виражається в тому, що воно не заподіює взагалі шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству чи державі, або заподіює їм явно незначну (мізерну) шкоду; 3) малозначне діяння не повинно

²⁴ Гладун О.З. Малозначність кримінальних і адміністративних правопорушень. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. № 2. С. 103-112.

²⁵ Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Національне агентство з питань запобігання корупції на варті «попереднього» рубежу протидії корупції: основні проблеми та способи їх вирішення. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 3 (83). С. 68.

²⁶ Проект Кодексу України про адміністративні проступки № 5558 від 26.05.2004. С. 14. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5558&skl=5 (дата звернення: 05.07.2020).

бути суб'єктивно спрямоване на заподіяння істотної шкоди.²⁷ Враховуючи особливості аналізованих адміністративних проступків та спеціалізуючи відмічену правову позицію, можемо виділити наступні дві умови звільнення (у зв'язку із малозначністю) від адміністративної відповідальності за делікти, пов'язані з конфліктом інтересів:

1) Діяння має містити повний склад одного із проступків, передбачених ст. 172-7 КУпАП. Якщо у конкретному випадку є відсутніми належні суб'єкт, суб'єктивна сторона, об'єкт чи об'єктивна сторона неповідомлення про реальний конфлікт інтересів або вчинення дій (прийняття рішень) в умовах такого конфлікту інтересів, провадження по справі слід закрити за п. 1 ч. 1 ст. 247 КУпАП («відсутність події і складу адміністративного правопорушення»). Лише після ідентифікації всього складу протиправного діяння, воно підлягає аналізу та оцінці на предмет малозначності. У зв'язку з цим, очевидним видається висновок: обставини, які свідчать про відсутність хоча б одного елемента складу делікту, не можуть обґрунтовувати застосування ст. 22 КУпАП, адже їх існування детермінує припинення юрисдикційної процедури на більш ранньому етапі. Відмітимо також, що пов'язані з реальним конфліктом інтересів адміністративні правопорушення можуть бути вчинені лише у формі умислу – це пануючий (але не безспірний та не безальтернативний) підхід до розуміння суб'єктивної сторони деліктів, передбачених у ст. 172-7 КУпАП. Саме тому, полемічним видається застосування таких критеріїв малозначності досліджуваних девіацій, як: суб'єкт «діяв не умисно», «необережна форма вини порушника»²⁸. У подібних випадках суду варто для початку роз'яснювати, чому провадження не закрито у зв'язку із відсутністю складу проступку (вочевидь, через допущення/визнання

²⁷ Щодо встановлення малозначності діяння: Правова позиція Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду згідно з Постановою від 04 квітня 2019 року у справі № 310/4064/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-practice/show/2375?from=%D1%81%D1%82.%2022%20%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (дата звернення: 05.07.2020).

²⁸ Постанова Вінківського районного суду Хмельницької області від 23.05.2019 р., справа № 680/222/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81923065> (дата звернення: 05.07.2020).

варіативності суб'єктивної сторони останнього); натомість, зовсім еkleктичними виглядають рішення, в яких спочатку визнається, що «діяння, передбачені ст. 172-7 КУпАП, є діяннями з формальним складом, які можуть бути вчинені тільки умисно», а потім застосовується звільнення від відповідальності (ст. 22), оскільки особа діяла «не умисно»²⁹.

2) Вчинене не становить тієї суспільної шкідливості, яка є традиційно характерною для відповідних проступків. При цьому важливо:

а) відбувається порівняння конкретного проступку із рівнем «звичайної» шкідливості конфлікту інтересів. Тому безпідставним вважаємо використання наступних критеріїв малозначності для діянь, які містять склад передбачених у ст. 172-7 КУпАП порушень – «потерпілих від правопорушення немає»³⁰ (їх у абсолютній більшості подібних випадків немає), вчинене «не становить великої суспільної небезпеки»³¹ (остання взагалі не характерна для адміністративних проступків) тощо. Подібним чином перелік критеріїв малозначності можна розширювати до абсурду, посилаючись на відсутність апріорі сторонніх ознак: діяння не призвело до смерті людей, до міжнародного конфлікту, до ядерного вибуху, до загрози суверенітету і подібне;

б) малозначність виступає «власною» властивістю правопорушення (відображаючи його відносно знижену шкідливість у момент вчинення) та не стосується доделіктних характеристик суб'єкта чи специфіки постделіктної поведінки останнього (як результат спеціалізації кримінально-правової позиції Верховного Суду³²). Саме тому, малозначність діяння не слід доводити через: «щире каяття»³³; подальшу добросовісність – після того як функціонер «дізнався про наявність конфлікту інтересів, вказаний конфлікт ним був

²⁹ Постанова Рівненського міського суду Рівненської області від 04.03.2020 р., справа № 569/1587/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88302407> (дата звернення: 05.07.2020).

³⁰ Постанова Гоцанського районного суду Рівненської області від 12.05.2020 р., справа № 557/510/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89190463> (дата звернення: 05.07.2020).

³¹ Постанова Полтавського апеляційного суду від 01.03.2019 р., справа № 532/2192/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80289636> (дата звернення: 05.07.2020).

³² Правовий висновок ВСУ щодо застосування судами ст. 11 КК України «про малозначність діяння, яке не є злочином» від 24.12.2015 р., справа № 5-221кч15. URL: https://protocol.ua/ua/pravoviy_visnovok_vsu_shchodo_zastosuvannya_sudami_st_11_kk_ukraini_pro_maloznachnist_diyannya_yake_ne_e_zlochinom/ (дата звернення: 05.07.2020).

³³ Постанова Віньковецького районного суду Хмельницької області від 23.05.2019 р., справа № 680/222/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81923065> (дата звернення: 05.07.2020).

врегульований»³⁴; риси суб'єкта, який «раніше до дисциплінарної та адміністративної відповідальності не притягався», має «позитивну характеристику»³⁵, тощо. Для цілей кримінально-правової кваліфікації О.В. Ус справедливо наголошує: «учинене особою діяння може бути кваліфіковане як малозначне незалежно від того, чи вона вперше вчинила відповідне правопорушення, чи навіть неодноразово вчиняла злочини. У зв'язку із цим не можна визнати правильною практику обґрунтування застосування ч. 2 ст. 11 КК посиланнями на каяття суб'єкта злочину, відшкодування спричиненої ним шкоди й інші обставини, що не характеризують суспільну небезпечність вчиненого діяння. На кваліфікацію діяння як малозначного не впливає й той факт, що особа, яка його вчинила, не визнає своєї вини за його вчинення».³⁶ Вказаний підхід видається прийнятним і для адміністративно-деліктного права; він забезпечує орієнтацію на встановлення міри шкідливості самого проступку-діяння (а не супутніх факторів) та відкриває новий простір «малозначності» (яка виявляється допустимою щодо ситуацій, для яких раніше рішуче заперечувалась – повторність делікту [ч. 3 ст. 172-7 КУпАП], відсутність каяття).

Оскільки ст. 172-7 КУпАП передбачає проступки із формальним складом, їх малозначність може обумовлюватися/доводитися лише видом (характером) та інтенсивністю вчиненого діяння (наприклад, вжиття процедурно помилкових заходів врегулювання конфлікту інтересів [але їх вжиття] або незавершення необхідної групи заходів по протидії конфлікту інтересів [хоча суттєва частина із них здійснена]).

CONCLUSION

Один із найбільш полемічних та проблемних аспектів юрисдикційного провадження в адміністративних справах щодо конфлікту інтересів становить питання допустимості, а також контекстно-прикладної мотивованості,

³⁴ Постанова Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 17.06.2020 р., справа № 191/1408/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89858138> (дата звернення: 05.07.2020).

³⁵ Постанова Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 07.06.2019 р., справа № 154/1686/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82281922> (дата звернення: 05.07.2020).

³⁶ Ус О.В. Кваліфікація малозначного діяння. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2018. № 2 (60). С. 61.

звільнення від відповідальності у зв'язку із малозначністю вчиненого проступку. Погляди правників на прийнятність застосування ст. 22 КУпАП до адміністративних проступків, пов'язаних з корупцією (в т.ч. з конфліктом інтересів), суттєво різняться. *Категорично-негативні позиції* (в межах яких фахівці дають однозначно заперечну відповідь на розглядуване запитання – в існуючому позитивно-правовому контексті та переважно для прикладних цілей) видаються автору такими, що суперечать позитивним приписам, сприяють ухиленню лідируючого суб'єкта від виконання частини правозастосовних (оціночних) зобов'язань, нехтують цінностями верховенства права та наділяють політичні цілі безпідставним пріоритетом над нормативними приписами. У межах *помірковано-негативних бачень* визнається можливість застосування ст. 22 КУпАП до адміністративних деліктів, пов'язаних з корупцією, але це розцінюється в якості обумовленої позитивно-правовими приписами вимушеності, яка в перспективі має бути усунена шляхом відповідного законотворення. З огляду ж на результати внутрішнього синхронного порівняння, прикладні потреби, первинність внутрішніх/якісних стимулів оновлення юридичних інститутів, найбільш виправданим вважаємо *помірковано-позитивне вирішення* дослідженої дилеми, за яким звільнення від відповідальності (через малозначність) у справах про адміністративні проступки, пов'язані з корупцією, є цілком допустимим (а в окремих випадках навіть єдино можливим і правомірним) способом завершення юрисдикційної процедури. Таке звільнення не руйнує публічно-правового механізму протидії корупції і не стимулює нових деліктів. Навпаки, якщо в результаті провадження з приводу тематичного проступку обґрунтовано застосовується ст. 22 КУпАП, то: а) утверджується принцип пропорційності та посилюється «віра» приватних осіб у справедливість закону (адже не менш негативною була б ситуація, коли позитивізм та обмеженість сфери «малозначності» змушували б накладати санкції за формальні/несуттєві девіації); б) особа (та оточуючі) усвідомлює, що навіть дрібні порушення не залишаються без зваженої правозастосовної оцінки; в) відносно більшості функціонерів «малозначність» адміністративного делікту

обумовить звільнення від видової, а не будь-якої, відповідальності (для державних службовців виникає цілком реальна перспектива притягнення до дисциплінарної відповідальності за відповідне діяння і включення, на підстав цього, до ЄДРОКП).

Лабідарно розробленою залишається проблема належних критеріїв ідентифікації «малозначності» адміністративних проступків (і щодо конфлікту інтересів у т.ч.), але до їх переліку однозначно не відносяться: обставини, які свідчать про відсутність хоча б одного елемента складу делікту (вони детермінують припинення юрисдикційної процедури на більш ранньому етапі); факти відсутності апріорі сторонні ознак (які не є характерними для всіх видових правопорушень); доделіктні ознаки суб'єкта проступку та специфіка його постделіктної поведінки.

REFERENCES

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 05.07.2020).

2. Бурбан Л. У прокуратурі Львівщини скаржаться на недосконалість антикорупційного законодавства. *Leopolis.news* від 30 Січня 2017. URL: <http://leopolis.news/u-prokuraturi-lvivskoyi-oblasti-zhaliyutsya-na-nedoskonalist-antykoruptsiynogo-zakonodavstva/> (дата звернення: 05.07.2020).

3. Постанова Апеляційного суду Київської області від 19 грудня 2017 р., справа № 359/7200/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71277204> (дата звернення: 05.07.2020).

4. Постанова Чугуївського міського суду Харківської області від 24 січня 2017 р., справа № 636/144/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/64358464> (дата звернення: 05.07.2020).

5. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text> (дата звернення: 05.07.2020).

6. Аналіз судової практики розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (ст.ст. 172-2 – 172-9 КУпАП) за 2016 р. Апеляційний суд Донецької області. 2017. URL: <https://sl.dn.court.gov.ua/sud0544/pres-centr/general/364605/> (дата звернення: 05.07.2020).

7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.07.2020).

8. Постанова Кролевецького районного суду Сумської області від 28 січня 2020 р., справа № 579/2252/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87219703> (дата звернення: 05.07.2020).

9. Постанова Роменського міськрайонного суду Сумської області від 27 травня 2020 р., справа № 585/692/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89500524> (дата звернення: 05.07.2020).

10. Сенюк О. Протидія корупційним правопорушенням у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. *Протидія корупційним та іншим правопорушенням у військових формуваннях України*: матеріали круглого столу (19 вересня 2017 року). К. : Національна академія прокуратури України, 2017. С. 78-84.

11. Іванов А. Розгляд у суді справ про адміністративні корупційні правопорушення. *Місьцеве самоврядування*. 2015. № 5. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2015/april/issue-4/article-7116.html> (дата звернення: 05.07.2020).

12. Хамходера О.П. Малозначність адміністративних проступків, що пов'язані з корупцією. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.). У 2-х т. Т. 2 / від. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Гельветика, 2018. С. 48-52.

13. Хавронюк М., Химчук А. Моніторинговий звіт щодо ефективності реалізації Національним агентством з питань запобігання корупції у липні–

грудні 2018 року повноважень щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (станом на 1 січня 2019 року). Київ: ЦППР, 2019. 16 с.

14. Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Київ. 2019. 253 с. URL:

https://fileview.fwdcdn.com/?url=https%3A%2F%2Fmail.ukr.net%2Fapi%2Fpublic%2Ffile_view%2Flist%3Ftoken%3DWr3PDezpM3JWw6jJAqHFFbiqP2FbV6nFh6ecAPp5ccEqnqc7ENtQF_JhCnsrCHGAlrAniwhVBddLw2aVZN49QNYVyeZ7gqftrrVgIw%253A8dsXG9b0cuUfgWwR%26r%3D1579727886832&default_mode=view&lang=uk#start=1 (дата звернення: 05.07.2020).

15. Гладун О.З. Малозначність кримінальних і адміністративних правопорушень. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. № 2. С. 103-112.

16. Діденко І.В. Адміністративна відповідальність за порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 232 с.

17. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Національне агентство з питань запобігання корупції на варті «попереднього» рубежу протидії корупції: основні проблеми та способи їх вирішення. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 3 (83). С. 60-73 с.

18. Соболев О. Проблемні питання апеляційного оскарження постанов у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. *Вісник прокуратури*. 2017. № 11. С. 35-37.

19. Висновок Головного науково-експертного управління від 11.02.2020 р. на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху». 10 с. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67814 (дата звернення: 05.07.2020).

20. Щодо порядку дій державних органів після визнання державних службовців судом винними у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією: Роз'яснення НАЗК від 03.06.2020 р. № 3. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/06/3.pdf> (дата звернення: 05.07.2020).

21. Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: затв. Рішенням НАЗК від 09.02.2018 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18#n13> (дата звернення: 05.07.2020).

22. Постанова Заводського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 08.07.2019 р., справа № 208/2949/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83035058> (дата звернення: 05.07.2020).

23. Постанові Київського апеляційного суду від 16.12.2019 р., справа № 365/572/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86394266> (дата звернення: 05.07.2020).

24. Аналіз судової практики розгляду справ про адміністративне правопорушення, розглянутих місцевими судами області та їх перегляд апеляційним судом Івано-Франківської області за I півріччя 2015 року. 2015. 32 с. URL: https://ifa.court.gov.ua/userfiles/file/ifa_sud/ANALIZ_KYpAP.pdf (дата звернення: 05.07.2020).

25. Узагальнення застосування судами законодавства у справах про адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності (статті 51-2, 164-9 КпАП): Верховний Суд України від 01.01.2006 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/na018700-06/print1516951598059782> (дата звернення: 05.07.2020).

26. Резнік С.О. Судова практика звільнення особи від адміністративної відповідальності у зв'язку зі малозначністю протиправного діяння. *Право і суспільство*. 2009. № 3. С. 69-73.

27. Про судову практику у справах про контрабанду: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 03.06.2005 р. № 8. URL:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05> (дата звернення: 05.07.2020).

28. Проект Кодексу України про адміністративні проступки № 5558 від 26.05.2004. 287 с. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5558&skl=5 (дата звернення: 05.07.2020).

29. Щодо встановлення малозначності діяння: Правова позиція Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду згідно з Постановою від 04 квітня 2019 року у справі № 310/4064/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-practice/show/2375?from=%D1%81%D1%82.%2022%20%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (дата звернення: 05.07.2020).

30. Постанова Віньковецького районного суду Хмельницької області від 23.05.2019 р., справа № 680/222/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81923065> (дата звернення: 05.07.2020).

31. Постанова Рівненського міського суду Рівненської області від 04.03.2020 р., справа № 569/1587/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/88302407> (дата звернення: 05.07.2020).

32. Постанова Гощанського районного суду Рівненської області від 12.05.2020 р., справа № 557/510/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89190463> (дата звернення: 05.07.2020).

33. Постанова Полтавського апеляційного суду від 01.03.2019 р., справа № 532/2192/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80289636> (дата звернення: 05.07.2020).

34. Правовий висновок ВСУ щодо застосування судами ст. 11 КК України «про малозначність діяння, яке не є злочином» від 24.12.2015 р., справа № 5-221кц15. URL: https://protocol.ua/ua/pravoviy_visnovok_vsu_shchodo_zastosuvannya_sudami_st_1

l_kk_ukraini_pro_maloznachnist_diyannya_yake_ne_e_zlochinom/ (дата звернення: 05.07.2020).

35. Постанова Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 17.06.2020 р., справа № 191/1408/20. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/89858138> (дата звернення: 05.07.2020).

36. Постанова Володимир-Волинського міського суду Волинської області від 07.06.2019 р., справа № 154/1686/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82281922> (дата звернення: 05.07.2020).

37. Ус О.В. Кваліфікація малозначного діяння. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2018. № 2 (60). С. 58-63.

SUMMARY

Робота присвячена дослідженню проблем прийнятності та обґрунтованості звільнення (через малозначність) від адміністративної відповідальності за проступки, пов'язані з конфліктом інтересів. Доведено недопустимість завчасного догматично-директивного обмеження юрисдикційним органом своїх функціональних правообов'язків щодо ст. 22 КУпАП, коли суб'єкт владних повноважень фактично відмовляється від правової оцінки діяння на «малозначність». Встановлено, що звільнення від адміністративної відповідальності за пов'язаний із корупцією проступок не руйнує публічно-правового механізму протидії корупції і не стимулює нових деліктів. Критикується застосування судами таких критеріїв малозначності адміністративних проступків щодо конфлікту інтересів як: відсутність умислу (необережна форма вини), відсутність потерпілих від правопорушення, відсутність його великої суспільної небезпеки, щире каяття особи, подальше (постделіктне) врегулювання нею конфлікту інтересів, непритягнення особи раніше до дисциплінарної та адміністративної відповідальності, її позитивні характеристики тощо. Запозичення кримінально-правових напрацювань відкрило новий простір «малозначності» (яка виявилася прийнятною стосовно ситуацій, для яких раніше рішуче заперечувалась – повторність делікту, відсутність каяття і т.п.).

Key words: адміністративний проступок, звільнення від відповідальності, конфлікт інтересів, малозначність, протидія корупції, суспільна шкідливість.

Information about author:

Khamkhodera O.P.,

PhD in Law

Associate Professor at the Department

of Administrative and Financial Law,

National University «Odessa Academy of Law»

23, Fontanska str., Odessa, Ukraine